

Η ΓΛΩΣΣΑ ΤΟΥ ΑΝΘΡΩΠΟΥ

Εἰς τί ὀφείλεται ἡ ἰκανότης τοῦ ἀνθρώπου νὰ ἐκφράζη τὰ διανοήματά του.—Ἡ ὀρθοτασία καὶ ἡ ὀρθοσφαιρία.—Αἱ πρῶται κραυγαί.—Πῶς ἐδόθη εἰς αὐτάς σημασία

ὑπὸ ΓΕΩΡΓ. Ι. ΚΟΥΡΜΟΥΛΗ, Ὑφηγητοῦ τῆς Γλωσσολογίας ἐν τῷ Πανεπιστημίῳ Ἀθηνῶν

Ἡ γλῶσσα, δηλαδὴ ὁ ἑναεὶς λόγος, εἶναι τὸ κατ' ἔξοχον μέσον τοῦ ἀνθρώπου πρὸς ἀνακοίνωσιν τῶν διανοημάτων αὐτοῦ. Χωρὶς αὐτὴν ὁ ἀνθρώπος θὰ εὕρισκε το εἰς διαρκῆ πρωτόγονον κατάστασιν. Θὰ ἦτο ἀδύνατος νὰ δημιουργήσῃ κοινωνίαν καὶ νὰ ἀναπτύξῃ πολιτισμὸν.

Εἶναι λοιπὸν ἡ γλῶσσα τὸ πολυτιμότερον ὄργανον τοῦ Θεοῦ πρὸς τὸν ἄνθρωπον, ἀλλὰ συγχρόνως καὶ τὸ μεγαλειωδέστερον δημιούργημα τῆς ἀνθρωπίνης προσπαθείας. Διότι ἂν ὁ Θεὸς ἔδωκεν εἰς τὸν ἄνθρωπον τὸ χάρισμα τοῦ λόγου, ἡ ἀνάπτυξις καὶ ἡ τελειοποίησις τῆς γλώσσας εἶναι ἔργον ἀνθρώπινον.

Ἡ ἰκανότης τοῦ ἀνθρώπου νὰ ὀρθοτάσῃ τὴν φωνὴν του, ὀφείλεται εἰς τὴν ὀρθοσφαιρίαν καὶ τὴν ὀρθοτασίαν. Ἡ ὀρθοσφαιρία ἐπιτρέπει εἰς τὸν ἄνθρωπον νὰ κρατῇ καὶ νὰ κανονίσῃ τὴν ἀνοητοῦ του, πράγμα ἀναγκασιότατον διὰ τὴν γλῶσσαν. Διότι, ὅπως δύναται ὁ καθεὶς νὰ παραστήσῃ, κατὰ τὴν ὁμιλίαν ἐκπέμπεται ὁ ἀπὸ ἐκ τῶν πνευμονῶν τιμηματικός, κατὰ διαίθεμα.

Διὰ νὰ συμβῇ ὁμοῦ τούτο, πρέπει οἱ μῆες τῶν πλευρῶν καὶ τοῦ θώρακος νὰ εἶναι τελείως ἐλεύθεροι, πράγμα τὸ ὁποῖον δὲν ἐπιτρέπει εἰς τὰ τετράποδα ἡ διάπλασις αὐτῶν.

Ἐξ ὅλου τοῦ λοιποῦ κόσμου τοῦ ζωικοῦ βασιλείου μόνον τὰ πτηνὰ ἔχουν σχετικὴν ἐλευθερίαν κινήσεως τῶν μῶν τῶν πλευρῶν καὶ τοῦ θώρακος. Ὡς ἐκ τούτου, τὰ πτηνὰ δύναται νὰ ἐξουσιάζουν τὰ φωνητικὰ τῶν ὄργανα καὶ νὰ παράγουν ὀξείας καὶ βαρεῖς ἤχους. Μερικὰ μάλιστα εἶδη ἐξ αὐτῶν δύναται καὶ νὰ μιμνῶνται φθόγγους, ὅπως, ἐπὶ παραδείγματι, οἱ παπαγάλου.

Ἡ ὀρθοσφαιρία καὶ ἡ ὀρθοτασία ἐπέκριναν ἐπίσης νὰ ἀναπτύξῃ τὸ κρανίον καὶ ὁ ἐγκέφαλος τοῦ ἀνθρώπου. Ἡ ἀνθρωπολογία ἀπέδειξεν ὅτι τὰ εὐρηθέντα παλαιότερα κρανία πρωτόγονων ἀνθρώπων ὑστεροῦν κατὰ τὴν διάπλασιν αὐτῶν καὶ ὁμοιάζουν μᾶλλον μὲ κρανία πιθηκοειδῶν. Ταῦτα ἀνάγονται εἰς ἐποχὴν κατὰ τὴν ἵπποισιν ὁ ἀνθρώπος εὕρισκετο ἀκόμη εἰς τὸ στάδιον μεταξύ τετραπόδου καὶ ὀρθίας βαδίσεως. Σὺν τῷ χρόνῳ ὁμοῦ, διὰ τῆς ὀρθίας στάσεως καὶ βαδίσεως, ἐξελίχθη ἡ διάπλασις τοῦ κρανίου καὶ κατ' ἀκολουσίαν τοῦ ἐγκεφάλου. Τοιοῦτρόπως ἐπλήθη σύνδεσις αἰσθητηρίου καὶ κινητηρίου γλωσσικοῦ κέντρου, δηλαδὴ παραδοχὴ τοῦ ἤχου διὰ τῆς ἀκοῆς καὶ παραγωγῆ τῶν φθόγγων διὰ τῶν φωνητηρίων ὀργάνων.

Ἡ διάπλασις λοιπὸν τοῦ ἀνθρώπινου σώματος, ἐν ἀντιθέσει πρὸς τὴν τῶν λοιπῶν ζῶων, ἀπέκρινεν ἐν τῇ ἐξελίξει αὐτῆς τοὺς κυριώτατους ὄρους πρὸς παραγωγήν γλώσσας, δηλαδὴ τὰς φυσιολογικὰς προϋποθέσεις.

Ἡ περαιτέρω τελειοποίησις τῶν φωνητικῶν ὀργάνων, ἡ διαμόρφωσις δηλαδὴ τῶν λεπτῶν μῶν τοῦ λάρυγγος, οἱ ὁποῖοι ἐντείνουσι τὰς φωνητικὰς χορδὰς, ἡ ἀνάπτυξις τῆς λεπτοτέρας αἰσθήσεως τῆς ἀκοῆς, ἡ ἀνάπτυξις τοῦ ἐγκεφάλου καὶ τῆς ὅλης κεφαλῆς κλπ. ὑπῆρξαν ἀποτέλεσμα μακρᾶς καὶ συνεχοῦς ἀσκήσεως.

Εἰς τὸν ἄνθρωπον ἐδημιουργήθησαν ἐξελικτικῶς αἱ φυσιολογικὰ προϋποθέσεις πρὸς παραγωγήν ἑναεῖος λόγου. Τούτο ὑπῆρξε σημαντικὸς σταθμὸς εἰς τὴν καθόλου ἱστορίαν τῆς ἀνθρωπίνης ἐξελίξεως. Ὁ ἀνθρώπος, ἐν ἀντιθέσει πρὸς τὰ ζῶα, κατέστη ἰκανὸς νὰ ὁμιλῇ.

Ὁ πρωτόγονος ἀνθρώπος, φύσει ἐγκεντρικός, ἐρυθμίζε τὰς σχέσεις αὐτοῦ πρὸς τὸν ἄλλον κόσμον μὲ βάσιν τὸν ἑαυτὸν του.

Αἱ κραυγαὶ ἀναρθροὶ ἢ ἑναεθοὶ, τὰς ὁποίας αὐτὸς ἐξέβαλλεν, ἦσαν ἀνταντακλαστικῶς τῶν εἰς τὴν ψυχὴν αὐτοῦ συμβαίνον-

των, καὶ οὐ συνειδητὴ προσπάθεια πρὸς ἐξωτερικεύσιν τοῦ ψυχικοῦ του πάθους. Παρατηρήσεις ἐπὶ τῶν βροφῶν ἀπέδειξαν, ὅτι, ὅταν κλαίου ἢ κραυγάζουν, δὲν θέλουσι με αὐτὸ νὰ καταστήσουν ἀντιληπτὰ εἰς τοὺς γονεῖς τῶν τὰ πάθη τῶν, ἀλλ' ἀπλῶς ὠθούνται ὑπὸ τῆς ἀνάγκης καὶ τῆς ψυχικῆς παθροῦς ὑπὸ τῆς ὁποίας κατέχονται.

Αἱ κραυγαὶ τὰς ὁποίας ἐξέβαλλεν ὁ πρωτόγονος ἀνθρώπος ἀπέκριναν σημασίαν ἀπὸ τῆς στιγμῆς ὅπου ἤρξισαν νὰ γίνωνται ἀντιληπτὰ ἀπὸ τοὺς συνανθρώπους του. Ὁ ἀκούων συνεδούεε τὰς κραυγὰς αὐτάς πρὸς τὰς χειρωνακίας καὶ τοὺς μορφοσμοῦς τοῦ τὰς συνώδων καὶ τοιοῦτοτρόπος, εἰς τῆς συχῆς εἰς ὁμοίαν περίστασιν ἐπαναληψιμῶς τῶν ἐδημιουργηθῆ ἡ συνειδήσις τῆς συνώσεως αὐτῶν πρὸς ὠρισμένα ἐκαστοῦ γεγονότα, φαινόμενα, ἀντικείμενα, πρόσωπα κλπ.

Εἶναι φυσικὸν νὰ δεχθῶμεν ὅτι εἰς τὴν πρώτην ἀνθρωπίνην γλῶσσαν, δηλαδὴ εἰς τὸ ἀρχικὸν στάδιον τῆς ἀναπτύξεως αὐτῆς, ὑπῆρχεν αἰτιώδης σχέσηις φθόγγου καὶ σημασίας.

Πράγματι δὲ ἡ σύγχρονος συγκριτικὴ γλωσσολογία κατόρθωσε νὰ διαπιστώσῃ εἰς ὠρισμέναις γλώσσαις τὴν σχέσιν αὐτῆν. Ἐπὶ παραδείγματι, παρετήρηθη ὅτι εἰς τὴν ἀρχαίαν Ἰνδὴν γλῶσσαν αἱ δεικτικαὶ ἀντωνυμίαι, αἱ ὁποῖαι δηλώνουν τὴν ἀπόστασιν ἐν σχέσει πρὸς τὸν διελκόμενον (πρωτόγονος ἐγκεντρισμὸς) διατίθενται ὡς ἑξῆς:

Αἱ ἀντωνυμίαι αἱ ὁποῖαι δηλοῦν τὴν ἀμέσως πλησίον πρὸς τὸν ὁμιλοῦντα ἀπόστασιν περιέχουν τὸν φθόγγον *l*, ἐκεῖναι αἱ ὁποῖαι δηλοῦν τὴν μακρινήν, τὴν πέραν τῆς σφαιρας τοῦ ὁμιλοῦντος ἀπόστα-

σιν, περιέχουν τὸν φθόγγον *au* καὶ τέλος αἱ ἀντωνυμίαι αἱ ὁποῖαι δηλοῦν τὴν ἐνδιάμεσον ἀπόστασιν περιέχουν τὸν φθόγγον *ya*.

Ἐπίσης παρετήρηθη ὅτι εἰς ἰκανὸν ἀριθμὸν γλωσσῶν ἡ ἔννοια τοῦ ἐστασθαι ἐκφράζεται διὰ τοῦ συμπλεγματος *SIL*, ἡ ἔννοια τοῦ «πλέειν» διὰ τοῦ συμπλεγματος *PLU* κλπ.

Ἐπειτα ὡς σκεφθῶμεν τὰς ὀνοματοποιίας. Δηλαδὴ τὰς ἠχομητικὰς ἐκείνας λέξεις, διὰ τῶν ὁποίων ἀποδίδομεν τὰς φωνὰς τῶν ζῶων (βελᾶζω, κρᾶζω, κωκκωρίζω, νισκουρίζω κλπ.), τοὺς ἤχους, τοὺς κρούτους, τοὺς φλοισβοὺς καὶ τοὺς ψόφους τῆς φύσεως (ἀλαλάζω=φανάζω, ἀλάλα καὶ ἔπειτα κίχ-λάζω, κοχ-λάζω, παφ-λάζω-ῆλ, κάνα κίχ, κοχ, πάφ κλπ. μπουμπουλίω, τατσιολίω κλπ.).

Ἡ αἰτιώδης λοιπὸν σχέσις φθόγγου καὶ σημασίας εἶναι ἀναγκασίον συμπέραςμα εἰς τὴν ἔξισιν τῆς ἀρχῆς τῆς ἀνθρωπίνης γλώσσας.

Ἐὰν δὲ ἡ γλῶσσα τοῦ ἀνθρώπου ἦτο καθαρῶς φυσιολογικὸν προϊόν, ὅπως ὑπεστήριζτο κατὰ τὸν παρελθόντα αἰῶνα, θὰ ἠδυνάμεθα νὰ ἐπιπομεν ὅτι ἔπρεπε νὰ εἶναι φανερὰ ἡ αἰτιώδης σχέσις φθόγγου καὶ σημασίας.

Ἡ ἀνθρωπίνη γλῶσσα ὁμοῦ εἶναι πολυλειτουργικὸν προϊόν. Πρὸς δημιουργίαν αὐτῆς συνεργάσθησαν καὶ παράγοντες ψυχολογικοὶ, κοινωνικοὶ καὶ ἱστορικοὶ. Οἱ παράγοντες αὗτοι ἀπεμοκρύναν ἑνωσίς τῆν γλῶσσαν ἀπὸ τῶν ἠχομητικῶν σταθμῶν τῆς δημιουργίας τῆς καὶ τὴν ἐβόηθησαν νὰ φθάσῃ εἰς ὑπερτάτον βαθμὸν τελειότητος.

Περὶ τούτων θὰ γίνῃ λόγος εἰς ἄλλο ἄρθρον.